

Skolbiblioteken

– En underutnyttjad och underprioriterad resurs

Svensk Biblioteksforening, september 2007

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING

Box 3127, 103 62 STOCKHOLM

Tel: 08-545 132 30. Fax. 08-545 132 31

E-post: info@biblioteksforeningen.org www.biblioteksforeningen.org

Innehåll

1. Inledning	3
2. Utgångspunkter	5
Barn och ungas läskunnighet försämras	5
Skolbiblioteken är viktiga för barns läsutveckling	5
Skolbiblioteken har bristfällig utbredning	6
Barn och ungas användning av biblioteken minskar	6
3. Undersökningsresultat	7
Förekomst, användning och värdering av skolbibliotek	7
Utvecklingstendenser	9
Skolbibliotekets funktion	9
Skolbibliotekariens roll	10
Prioriterade förbättringar av skolbiblioteken	11
4. Slutsatser	12
4. Noter	15

1. Inledning

Sedan en tid har såväl skolfrågor som biblioteksfrågor fått mycket uppmärksamhet i den politiska och mediala debatten. En central utgångspunkt i båda dessa debatter är att barn och ungas läskunnighet inte utvecklas positivt. Biblioteken i allmänhet och skolbiblioteken i synnerhet är i detta sammanhang av stort intresse.

Vi vill med rapporten inspirera till ett ökat engagemang för elevers rätt till det kraftfulla verktyg för kunskapsutveckling som bemannade skolbibliotek utgör. Något måste nämligen göras. Avsaknaden av ett nationellt politiskt intresse för biblioteken har lett till en alarmerande situation. 400 folkbibliotek har lagts ned, 450.000 elever saknar adekvat bemannade skolbibliotek och bokbussarna blir färre och färre. Barns och elevers närhet till bibliotek, dess böcker, material och tjänster har kraftigt försämrats. Under samma tid har barn får allt sämre tillgång till böcker i hemmen. Samtidigt krymper antalet böcker på biblioteken, boklånen minskar och läsförståelsen sjunker. Otroliga en tredjedel av 15-åringarna i Sverige läser aldrig för nöjes skull. Bara var tredje tillfrågat barn är nöjd med sina biblioteksbesök och endast knappt hälften tycker att det är roligt att läsa böcker. Så här kan det inte fortsätta om Sverige ska kunna fortsätta hävda sig i den internationella konkurrensen.

I rapportens inledning tecknas bilden av skolbibliotekens roll, funktion och förutsättningar. I de följande kapitlen presenteras resultaten från två opinionsundersökningar. I den ena har elever i grundskolans årskurs åtta och nio samt i gymnasiet årskurs ett och två svarat på frågor om hur de använder skolbiblioteket och hur de skulle vilja att det utvecklades. I den andra har rektorer i grund- och gymnasieskolor fått svara på hur de ser på skolbibliotekens verksamhet.

Skolbibliotekens uppgift är enligt bibliotekslagen att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt att tillgodose deras behov av material för utbildningen. Hur fungerar detta i praktiken? Hur uppfattar de ansvariga och skoleleverna själva skolbibliotekens roll? Vad är viktigast och hur skulle verksamheten kunna utvecklas?

Det är frågor som kommer att belysas i denna rapport. Rapporten är beställd av Svensk Biblioteksförnings verksamhetsgrupp ”Bibliotek för utbildning”.

Stockholm i september

Niclas Lindberg, Generalsekreterare Svensk Biblioteksförning

Monica Nilsson, Björnekullaskolans bibliotek, Åstorp

Jan Nilsson, Malmö högskolas bibliotek

Åsa Andersson, Jämtlands läns bibliotek

Birgitta Prejborn, Teaterhögskolans bibliotek

Camilla Lundberg, Landskrona Kävlinge Svalövs gymnasieförbund

Gunnel Olsson, Skolbibliotekscentralen, Lund

2. Utgångspunkter

Barn och ungas läskunnighet försämras

Det finns flera indikationer på att svenska skolelevers läsförmåga är sämre idag än tidigare. Enligt en stor internationell studie försämrade svenska tredjeklassare sin läsförmåga mellan 1991 och 2001, både vad gäller läsförståelse och läshastighet.¹

I samma studie intog Sverige 1991 förstaplatsen inom läsning av sakprosa, men hade 2001 halkat ner till en sjätteplats. Sverige var det enda land i studien som hade en negativ utveckling inom läsning av sakprosa.²

Dessutom finns det tecken som tyder på att skillnaden i läsfärdighet mellan flickor och pojkar är större i Sverige jämfört med andra länder.³

En tänkbar förklaring till en sämre läsförmåga är att svenska barn allt mer sällan läser böcker och när de faktiskt gör det så är det allt mindre för nöjes skull.⁴ Ungefär tio procent färre barn läser en bok varje dag jämfört med för tjugo år sedan.⁵

Skolbiblioteken är viktiga för barns läsutveckling

Att tillgång till ett bibliotek har stor betydelse för utvecklandet av läsfärdigheter och läsintresse är en brett accepterad utgångspunkt.⁶

Skolbibliotekens betydelse för barn och ungas läsutveckling är emellertid otillräckligt undersökt, särskilt i Sverige. I Storbritannien har dock sambandet studerats.

År 2001 gjordes en brittisk utvärdering av forskning kring kopplingen mellan skolbibliotek och läskunnighet. Den visade att skolbibliotek har en gynnsam inverkan på elevernas resultat, särskilt på låg- och mellanstadiet. Studien pekar också på att bibliotekariernas och bibliotekens kvalitet är betydelsefull. Bemannade bibliotek, bra och varierade samlingar och ett utvecklat samarbete mellan bibliotekarierna och den pedagogiska personalen är exempel på faktorer som påverkade elevernas prestationer positivt.⁷

Enligt en annan brittisk studie ger välbemannade skolbibliotek förbättrar av elevernas resultat i läskunnighetsprov med mellan tio och 18 procent.⁸ Även kanadensiska studier pekar på att det finns tydliga kopplingar mellan förekomsten av skolbibliotek och läskunnighet.⁹

Skolbiblioteken har bristfällig utbredning

I grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas ”lämpligt fördelade” skolbibliotek. Det slås fast i bibliotekslagen. Precis som när det gäller folkbiblioteken är det kommunerna som är ansvariga för verksamheten.

Innebörden av ”lämpligt fördelade” är långt ifrån exakt. Det avspeglar sig i stora variationer i tillgången till skolbibliotek. På gymnasiet är tillgången till skolbibliotek generellt sett god, medan den är mer varierande i grundskolan.

Det finns ett tydligt samband mellan skolstorlek och tillgången till skolbibliotek. I små skolor är tillgången sämre än i större skolor. I små kommuner och i glesbygdsskolor är skolbiblioteken dessutom ofta integrerade med folkbibliotek.

Även om det ofta finns bibliotek på skolorna är det långtifrån alltid som biblioteken är rimligt bemannade. 451 000 grundskoleelever hade 2002 inte tillgång till ett bemannat skolbibliotek.

90 procent av friskolorna på grundskolenivå saknade 2002 ett bemannat skolbibliotek. För de kommunala grundskolorna var siffran 61 procent. Motsvarande andel tre år tidigare var 89 procent respektive 67 procent.¹⁰

Barn och ungas användning av biblioteken minskar

Svenska barn använder bibliotek allt mindre. År 1991 svarade 58 procent att de lånade böcker minst en gång i veckan, medan motsvarande andel tio år senare var 33 procent. År 1991 svarade 19 procent att de aldrig eller nästan aldrig lånade böcker och tio år senare var andelen 35 procent.¹¹ 1980 lånade barn i genomsnitt 20 böcker på bibliotek varje år. 2004 var siffran 18.¹² Barns användning av bibliotek har dessutom minskat mer i Sverige än andra länder.¹³

3. Undersökningsresultat

Undersökningsföretaget Skop har på Svensk Biblioteksförnings uppdrag intervjuat 204 skolledare i juni 2007. Ungefär hälften av skolledarna är verksamma på ett gymnasium, den andra hälften är verksamma i grundskolor på vilka man har årskurs 7-9. Tidigare kallades dessa skolor för högstadier. Av praktiska skäl används den benämningen i denna rapport trots att den inte längre är helt korrekt. Skolledarna är geografiskt spridda. 62 procent av de intervjuade är män och 38 procent är kvinnor. 51 procent av de svarande är verksamma på en skola med 400 eller fler elever.

LunarStorm AB har på Svensk Biblioteksförnings uppdrag genomfört en onlineenkät i juni 2007. 1276 personer har besvarat enkäten. Av dessa är 636 personer 15 år gamla och 640 personer 17 år gamla. De som är 15 år gamla i juni 2007 är antingen födda 1991 eller 1992 och har därmed i de allra flesta fall antingen precis slutat åttonde eller nionde klass i grundskolan. De kallas i rapporten för högstadieelever. De som är 17 år gamla är födda antingen 1989 eller 1990 och har därmed i de allra flesta fall antingen precis slutat första eller andra årskurs på gymnasiet. De kallas i rapporten för gymnasieelever. Av de som svarat på enkäten är 644 flickor och 632 pojkar.

Undersökningarna kommer i det följande att refereras till som skolledarundersökningen respektive elevundersökningen.

Förekomst, användning och värdering av skolbibliotek

76 procent av skolledarna uppger att de har ett skolbibliotek på sin skola.¹⁴ Av dessa är det dock 11 procentenheter som uppger att de har ett bibliotek men att de saknar bibliotekarie. Med andra ord uppger 35 procent av skolledarna att de saknar ett skolbibliotek bemannat av en bibliotekarie. För verksamma på gymnasiet är siffran 39 procent och för högstadiet är siffran 30 procent.

Av skolledarna på skolor med färre än 400 elever uppger 38 procent att de helt saknar bibliotek och 18 procent att de saknar bibliotekarie men har bibliotek. På skolor med 400 eller fler elever är det 11 procent som

uppger att de saknar bibliotek och endast 4 procent uppger att de har bibliotek men saknar bibliotekarie. Dålig biblioteksstandard är med andra ord starkt relaterat till skolans storlek.

Intressant nog uppger endast 18 procent av gymnasieeleverna och 20 procent av högstadieeleverna att de saknar ett skolbibliotek bemannat av en bibliotekarie.¹⁵ Diskrepansen mellan skolläda och eleverna kan möjligen förklaras av urvalen i undersökningarna, men det kan också tänkas att elever och skolläda drar gränsen för vad som kan benämnas som bibliotek på olika nivå.

De elever som svarat att de har ett skolbibliotek på skolan har fått ett antal frågor om hur de använder skolbiblioteket.

En majoritet av alla elever på såväl högstadiet som gymnasiet uppger att de använder skolbiblioteket någon enstaka gång per termin eller aldrig.¹⁶ Bland pojkar på gymnasiet svarar två av tre att de aldrig eller endast någon enstaka gång per termin använder skolbiblioteket. Var fjärde pojke på gymnasiet svarar att de aldrig använder skolbiblioteket. Av de undersökta elevgrupperna är flickor på högstadiet de mest flitiga användarna av skolbibliotek. I denna grupp svarar 45 procent att de använder skolbiblioteket varje månad eller oftare.

Skolbibliotekets användning är tydligt kopplad till skolarbete snarare än fritid. Tre av fyra elever uppger att de använder skolbiblioteket för skolarbeten, till exempel grupparbeten.¹⁷ Drygt hälften använder skolbiblioteket för informations- och faktasökning. Bara drygt var fjärde elev använder skolbiblioteket för lån av skönlitteratur.

Trots att många elever uppger att de använder skolbiblioteket endast i begränsad omfattning anses tillgången till ett skolbibliotek som värdefull eller mycket värdefull av en stor majoritet av eleverna. Eleverna har svarat på frågan ”Hur viktigt är det att ha tillgång till ett bra skolbibliotek?”. Svaren har givits i form av en siffra på en femgradig skala där 5 står för mycket värdefullt och 0 för inte alls värdefullt.¹⁸ En mycket stor majoritet i alla grupper anger siffran 3, 4 eller 5 och torde därmed anse att tillgången till ett bra skolbibliotek är minst ”värdefull”. Totalt anger 25 procent av eleverna på högstadiet och 21 procent av eleverna på gymnasiet siffrorna 0, 1 eller 2. Det är med andra ord färre än var fjärde elev som inte anser att tillgång till ett bra skolbibliotek är värdefullt.

Skolläda har svarat på frågan hur de tror att den genomsnittlige eleven på högstadiet/gymnasiet värderar tillgången till ett bra skolbibliotek.¹⁹ Frågorna är inte direkt jämförbara men man kan

ändå konstatera att skolledarna träffar ganska rätt i sin bedömning, men att eleverna verkar sätta något högre värde på tillgången till bra skolbibliotek än vad skolledarna tror.

Högst värderade är skolbiblioteken av flickor på gymnasiet där 92 procent anser dem värdefulla och hela 42 procent mycket värdefulla, det vill säga värde fem. Minst värde har skolbiblioteken i högstadiepojkarnas bedömning. I denna grupp anser var tredje att tillgången till ett bra skolbibliotek inte är värdefullt. Men å andra sidan anser 26 procent även i denna grupp att tillgången till ett bra skolbibliotek är mycket värdefullt (värde fem).

Utvecklingstendenser

Skolledare är generellt nöjda med skolbibliotekens utveckling under de senaste tre till fem åren. Mycket få bedömer att nerdragningar är att vänta på skolbiblioteket i den egna skolan.

Bland skolledare på gymnasiet svarar 71 procent att ”biblioteket är bättre idag” på frågan;

”Om Du jämför vad skolbiblioteket kan erbjuda idag i termer av personal, böcker, öppettider med mera, skulle Du säga att biblioteket utvecklats positivt jämfört med situationen för 3-5 år sedan”²⁰

Bland skolledare på högstadiet är optimismen något mindre. Där är motsvarande siffra 47 procent. Samma trend gäller för skolledare på skolor med färre än 400 elever. Där anser 48 procent att biblioteket är bättre idag.

Ytterst få skolledare på gymnasier och skolor med fler än 400 elever tror att det egna skolbiblioteket kommer att få mindre resurser under kommande år. Inte heller bland skolledare i högstadieskolor respektive skolor med färre än 400 elever är det fler än 12-14 procent som tror att skolbiblioteket kommer att få mindre resurser under kommande år.

Skolbibliotekets funktion

Skolledarna har fått ta ställning till fem påståenden om i vilka avseenden skolbiblioteket fyller en central funktion. Att utveckla elevernas läsförståelse är den funktion som flest lyfter fram som den mest centrala funktionen hos skolbiblioteket. Nästan lika viktigt anses bibliotekets funktion att stimulera elevernas litteraturintresse vara.²¹

Lägre, men fortfarande höga värden anges också för skolbibliotekens betydelse för att utveckla elevens förmåga att söka, värdera och hantera

information samt för skolbibliotekens betydelse som källa till kunskap och fördjupning för lärare och elever.

Något lägre värderas bibliotekets funktion som lugn plats för till exempel läsläsning.

Skolledarna verkar med andra ord betrakta skolbibliotekens roll i linje med intentionerna i bibliotekslagen.

Intressant är att skolledare på högstadiet generellt sätter högre värden på skolbibliotekets funktioner än skolledare på gymnasiet. De verkar med andra ord generellt värdera skolbiblioteken något högre än sina kollegor på gymnasiet.

Skolbibliotekariens roll

Även i skolor som har en bibliotekarie är vederbörande en relativt osynlig person. En stor majoritet av eleverna på skolor där det finns en skolbibliotekarie har aldrig eller bara vid något enstaka tillfälle kommit i kontakt honom eller henne.²² Bland gymnasieelever har bara var tredje kommit i kontakt med skolbibliotekarien flera gånger. Tre av fyra pojkar på gymnasiet har aldrig eller bara vid enstaka tillfälle kommit i kontakt med skolbibliotekarien.

På högstadiet är det lite fler som kommit i kontakt med skolbibliotekarien. Där har nästan hälften kommit i kontakt med skolbibliotekarien flera gånger.

Av svaren på frågan om på vilket sätt eleven kommit i kontakt med skolbibliotekarien framgår att skolbibliotekarierna framför allt finns tillgängliga i biblioteket och där hjälper till att söka information som behövs i skolarbetet.²³ Bland högstadieeleverna svarar hälften dessutom att de av skolbibliotekarien fått hjälp och tips om bra böcker att läsa.

Däremot är det mycket få (färre än tio procent) som anger att skolbibliotekarien är en person som man pratar med om alla möjliga saker, än färre svarar att de fått hjälp med läsläsning, eller att skolbibliotekarien hjälper till på lektioner.²⁴

Anmärkningsvärt är att endast 20 procent av högstadieeleverna och 38 procent av gymnasisterna svarar att de haft särskilda genomgångar om hur man använder biblioteket.

Bland de elever som svarat att de har ett skolbibliotek, men ingen skolbibliotekarie anger 25 procent av gymnasisterna och 30 procent av

högstadiel eleverna att de tror att de skulle använda skolbiblioteket mer om det fanns en skolbibliotekarie där regelbundet.

Uppemot hälften av eleverna anger att de troligen eller absolut inte skulle använda skolbiblioteket mer om det fanns en skolbibliotekarie där regelbundet.

Prioriterade förbättringar av skolbiblioteken

Såväl skolledare som elever har fått ange hur prioriterade man anser att följande åtgärder är på den egna skolan utifrån en skala där 1 står för inte alls prioriterad och 5 står för mycket prioriterad:²⁵

- Förbättra skolbibliotekets lokaler
- Förbättra bemanningen av skolbiblioteket
- Förbättra mediebeståndet på skolbiblioteket
- Förbättra öppethållandet/tillgängligheten på skolbiblioteket
- Förbättra tillgången till datorer/Internet på skolbiblioteket
- Förbättra samarbetet mellan skolbibliotekarien och skolans lärare (detta alternativ var tillgängligt endast i skolledarundersökningen)

Bland skolledarna anses förbättrat samarbete mellan skolbibliotekarien och lärarna vara mest prioriterat, följt av förbättringar av mediebestånd och förbättrad tillgång på datorer och Internet på andra respektive tredje plats.

Bland eleverna är förbättrad tillgång till datorer och Internet överlägset mest prioriterat. På andra plats kommer enligt eleverna att förbättra öppethållande och tillgänglighet. På tredje plats rankar man förbättringar av mediebeståndet.

Förbättrad bemanning rankas som minst prioriterat av såväl skolledarna som eleverna.

Skolledarna har fått ta ställning till vad som är det största hindret mot att bygga ut skolbiblioteksverksamheten på den egna skolan. Otillräckliga anslag anges som svar av hälften av skolledarna.²⁶ Dock är det här stor skillnad mellan högstadier och gymnasier. Bland skolledare på högstadier uppger nästan två av tre otillräckliga resurser som det största hindret medan det bland skolledare på gymnasiet bara är drygt var tredje som anser att detta är det största hindret. Bland skolledare på gymnasiet anser lika många att otillräckliga lokalutrymmen är det största hindret.

Få skolledare anger otillräcklig efterfrågan från lärare och elever som det största hindret för en utbyggnad av skolbiblioteksverksamheten.

4. Slutsatser

De gjorda undersökningarna ger en något ljusare bild av tillgången till skolbibliotek än vad andra undersökningar visat. Detta kan dock förklaras av att särskilt elever kan tänkas använda vidare definitioner av vad som kvalificerar som skolbibliotek än skolledare. Att så många elever svarat att de har tillgång till ett skolbibliotek ökar samtidigt värdet på resultaten eftersom de svarande i hög grad vet vad de talar om.

Undersökningarna indikerar dock att oroväckande många gymnasier saknar bemannade skolbibliotek. Att fyra av tio skolledare på gymnasiet uppger att man saknar ett bemannat skolbibliotek är både förvånande och helt otillfredsställande.

Undersökningarna stärker tesen om att förekomsten av bra skolbibliotek är strakt kopplad till skolstorleken. Detta är en viktig dimension att väga in i diskussioner om lämplig storlek på skolor. Blir skolenheterna allt mindre kommer det att drabba skolbiblioteken negativt. Det finns också anledning för ansvariga i kommunerna att tänka i nya banor kring hur en bra skolbiblioteksverksamhet kan garanteras i områden med många små skolor.

Det är glädjande att närmare 40 procent av eleverna säger att de använder skolbiblioteket en eller flera gånger i månaden. Samtidigt är det än mer slående att en majoritet av alla elever på högstadiet såväl som på gymnasiet uppger att de använder skolbiblioteket aldrig eller endast någon enstaka gång per termin. Detta måste tolkas som att den resurs skolbiblioteket utgör underutnyttjas. Att pojkar använder skolbiblioteket mindre än flickor är inte förvånande men det är olyckligt med tanke på att pojkar generellt är sämre på att läsa.

En viktig fråga för all personal i skolan är hur skolbiblioteken ska kunna komma mer till användning.

Undersökningarna visar att skolbiblioteket är viktigt för elevens skolarbete, inte minst för informations- och faktasökning. Många elever har fått hjälp av bibliotekarien att ta fram material av vikt för skolarbetet. Sammantaget ger undersökningarna en tydlig bild av skolbiblioteken som ”arbetsbibliotek”.

Trots att skolbiblioteket förefaller att vara underutnyttjat värdesätts tillgången till skolbiblioteket högt av eleverna. Bland flickor på gymnasiet har skolbiblioteken sina varmaste anhängare. Hela 92 procent i denna grupp anser att tillgång till ett bra skolbibliotek är värdefullt eller mycket värdefullt.

Skolledare verkar i stora drag nöjda med hur skolbiblioteken utvecklats under senare år och undersökningen visar också att det generellt sett inte finns fog för någon oro om att skolbiblioteken skulle få mindre resurser under kommande år. Dock är det tydligt att skolbiblioteken på mindre högstadieskolor lever mindre säkert än skolbiblioteken på de större skolorna.

Skolledarna uppfattar den läsfrämjande uppgiften som den mest centrala funktionen hos skolbiblioteket. Att denna funktion också fungerar visas till exempel av att ungefär hälften av alla högstadieelever fått tips om bra böcker att läsa av skolbibliotekarien.

Av elevernas svar på hur man kommit i kontakt med skolbibliotekarien framgår att skolbibliotekarier i allmänhet verkar vara mycket skickliga inom sin kärnkompetens, att hjälpa elever med informationssökning och litteraturtips.

Skolbibliotekarien förefaller dock att i ringa utsträckning medverka i det övergripande skolarbetet. Att så få som var femte högstadielev och var tredje gymnasieelev har fått särskilda genomgångar om hur man använder skolbiblioteket kan vara en viktig förklaring till att så många elever använder biblioteket i mycket liten utsträckning.

Att skolledarna anser att den mest prioriterade förbättringsåtgärden på skolbiblioteksområdet är att åstadkomma ett bättre samarbete mellan skolbibliotekarien och skolans lärare är ett tydligt tecken på att det finns möjligheter att förbättra utnyttjandet av resurserna skolbibliotekarie och skolbibliotek.

Både skolledare och elever prioriterar bättre bemanning av skolbiblioteket mycket lågt. Därtill är det få elever som säger att de skulle använda skolbiblioteket mer om det fanns en skolbibliotekarie där regelbundet. Dessa svar antyder att kunskapen om skolbibliotekariernas roll och betydelse behöver öka bland både skolledare och elever. Ett särskilt ansvar faller i detta avseende på skolledarna.

Skolbibliotekarierna har dock själfallet en avgörande betydelse för att öka kunskapen om det de och skolbiblioteket har att erbjuda. Till

exempel skulle skolbibliotekarierna sannolikt kunna bidra till ett ökat användande av skolbiblioteket genom att aktivt söka medverka i skolarbetet utanför skolbiblioteket i högre grad än idag.

Ett mer utåtriktat arbete från skolbibliotekarierna skulle kunna öka kunskapen och medvetenheten – hos såväl elever som skolans övriga personal – om vad skolbiblioteket har att erbjuda.

Såväl elever som skolledare prioriterar bättre mediebestånd och bättre tillgång till datorer med Internetuppkoppling högt. Att ett bra, och framför allt uppdaterat, bestånd av böcker och andra medier är avgörande för att locka besökare och låntagare är välkänt från folkbibliotekens verksamhet. På samma sätt finns det i folkbibliotekens verksamhet ett samband mellan god tillgång till datorer med Internetuppkoppling och höga besökssiffror. Det finns med andra ord fog för ett antagande om att bättre mediebestånd och fler datorer med Internetuppkoppling skall öka användandet av skolbiblioteken.

Otillräckliga anslag är det största hindret för att utveckla skolbiblioteksverksamheten, enligt skolledarna. Detta är inte förvånande. I slutänden är bra skolbibliotek en prioriteringsfråga. Men det är å andra sidan sannolikt att det är en mycket bra prioritering om man strävar efter att utveckla barn och ungas läsandekunnande.

4. Noter

- ¹ Barns läskompetens i Sverige och i världen, Skolverket 2001, s 10.
- ² Barns läskompetens i Sverige och i världen, Skolverket 2001, s 14.
- ³ Barns läskompetens i Sverige och i världen, Skolverket 2001, s 14-17. PISA 2003, Skolverket/OECD 2004, s 130-134.
- ⁴ Barns läskompetens i Sverige och i världen, Skolverket 2001, s 23.
- ⁵ Barnbarometern 2002/2003, www.mms.se/ovrapp/Barnbarometernprocent2002-03.doc
- ⁶ Barns läskompetens i Sverige och i världen, Skolverket 2001, s 28.
- ⁷ **Dorothy Williams: Impact of school library services on achievement and learning.** Critical literature review of the impact of school library services on achievement and learning to inform the work of the DfES Task Group set up to implement actions contained in the Government's response to "Empowering the Learning Community", The Robert Gordon University, 2001, s 28.
- ⁸ **Keith Curry Lance: "Libraries and student achievement. The importance of school libraries for improving student test scores"**, Threshold winter 2004, s 8-9.
- ⁹ **Ken Haycock: The crisis in Canada's school libraries**, Association of Canadian Publishers & Department of Canadian Heritage, 2003, s 28-29 för en översikt över olika resultat.
- ¹⁰ Skolbiblioteken 2002, Statens kulturråd 2003, s 5.
- ¹¹ Källa: Barns läskompetens i Sverige och i världen, Skolverket 2001, s 22.
- ¹² Källa: Kerstin Rydsjö & AnnaCarin Elf: Studier av barn- och ungdomsbibliotek. En kunskapsöversikt, Regionbibliotek Stockholm 2007, s 107.
- ¹³ Källa: Barns läskompetens i Sverige och i världen, Skolverket 2001, s 22.
- ¹⁴ Skolledarundersökningen, fråga 1
- ¹⁵ Elevundersökningen, fråga 1
- ¹⁶ Elevundersökningen, fråga 2
- ¹⁷ Elevundersökningen, fråga 3
- ¹⁸ Elevundersökningen, fråga 7

- ¹⁹ Skolledarundersökningen, fråga 15
- ²⁰ Skolledarundersökningen, fråga 2
- ²¹ Skolledarundersökningen, fråga 4-8
- ²² Elevundersökningen, fråga 4
- ²³ Elevundersökningen, fråga 5
- ²⁴ Elevundersökningen, fråga 5
- ²⁵ Elevundersökningen, fråga 8-12 samt skolledarundersökningen, fråga 9-14
- ²⁶ Skolledarundersökningen, fråga 16

SKOP

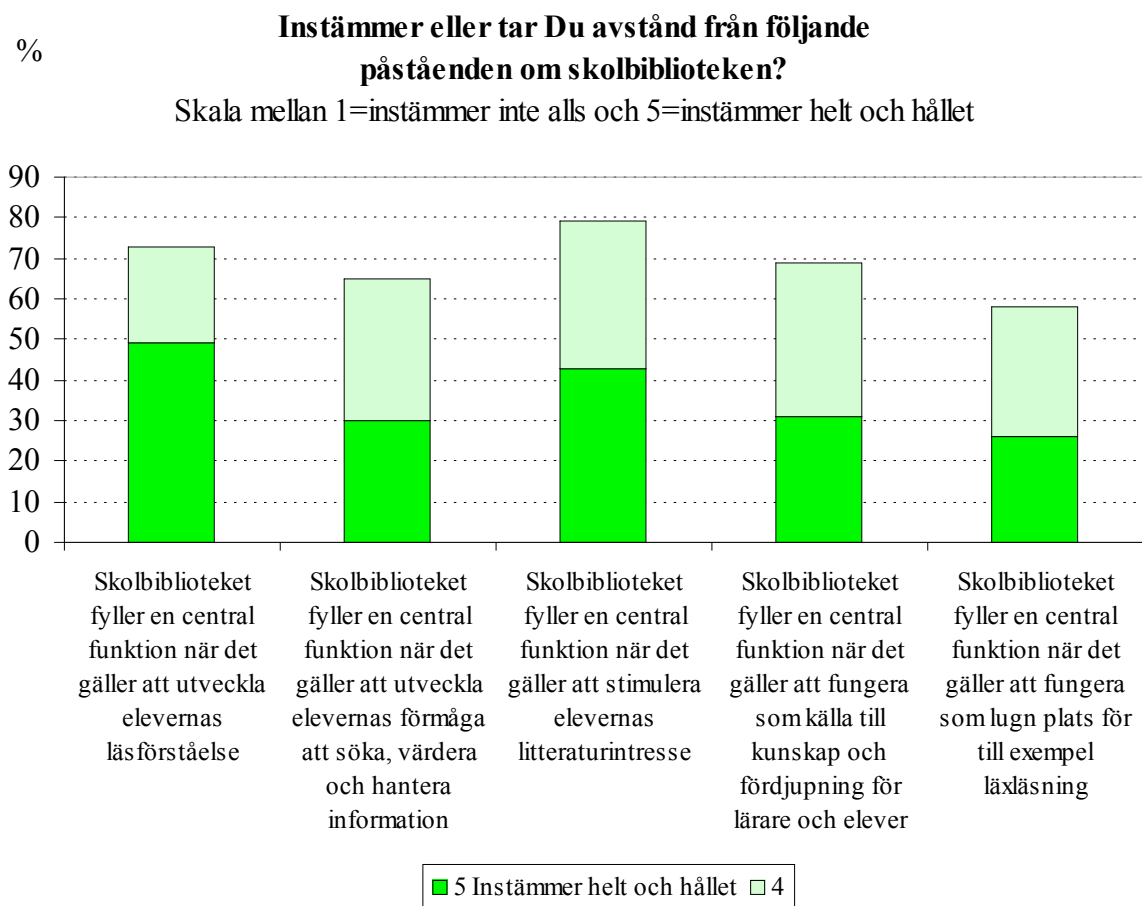
Rapport till Svensk Biblioteksförning - Skolledare juni 2007

SKOP ab, har på uppdrag av Svensk Biblioteksförning intervjuat cirka 200 skolledare. Undersökningen genomfördes i juni 2007.

Ansvarig för undersökningen åt Svensk Biblioteksförning är Sofia Hultåker.

SKOP

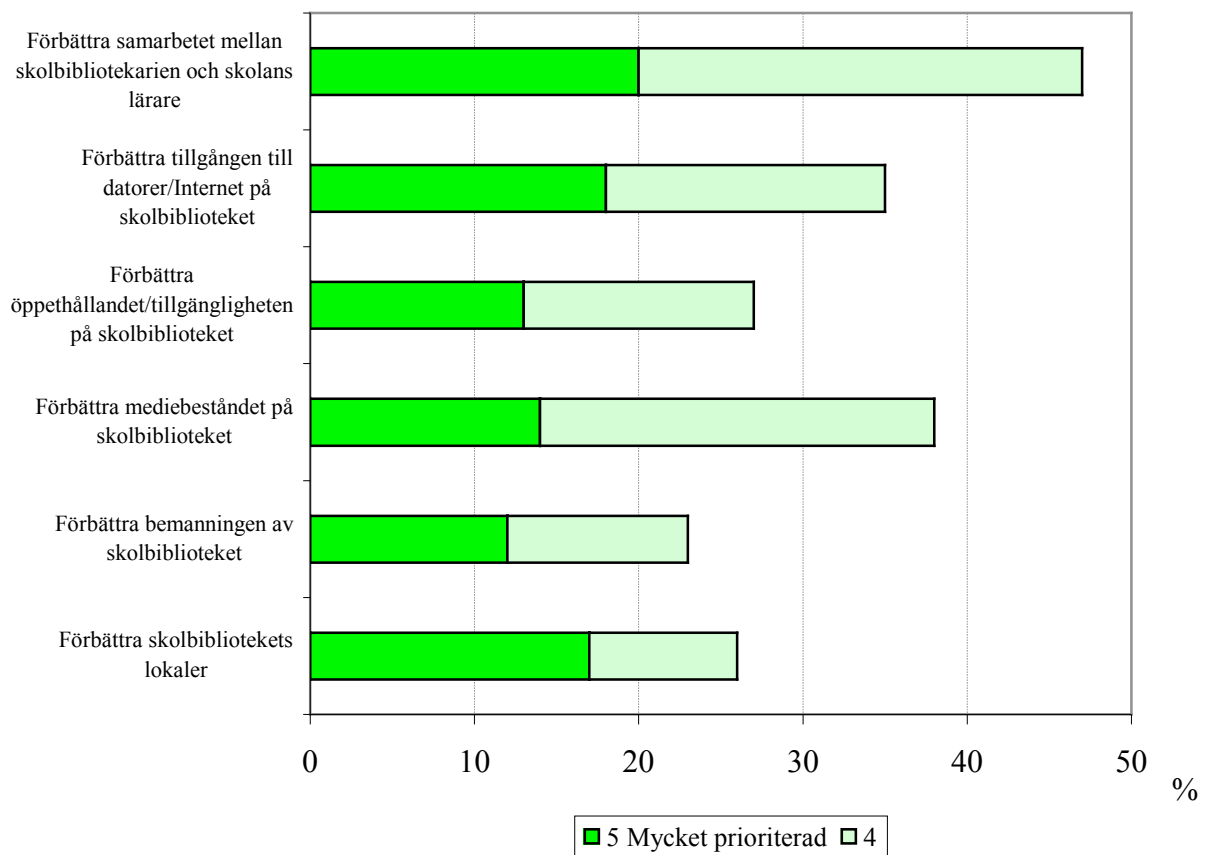
Rapport till
Svensk Biblioteks förening - skoledarna
juni 2007

SKOP

Rapport till
Svensk Biblioteks förening - skollidarna
juni 2007

Hur prioriterade tycker Du att följande åtgärder är på Din skola?
Skala mellan 1=inte alls prioriterad och 5=mycket prioriterad

SKOP

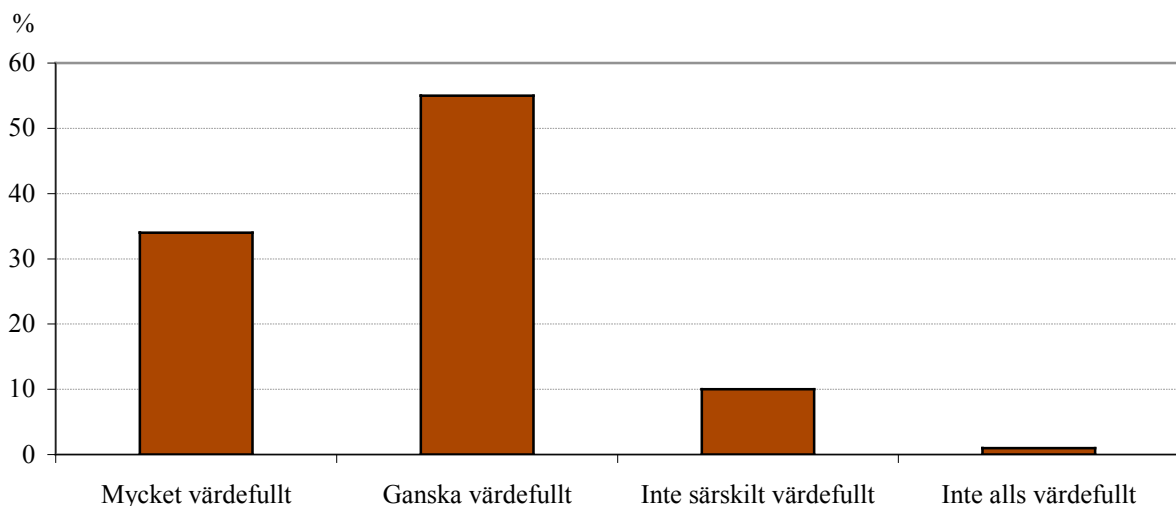
Rapport till
Svensk Biblioteksförning - skoledarna
juni 2007

89 procent tror att eleverna tycker att tillgången till skolbiblioteket är värdefullt

SKOP frågade, ”Hur tror Du att den genomsnittlige eleven på högstadiet/gymnasiet värderar tillgången till ett bra skolbibliotek?”

En stor majoritet (89 procent) av skoledarna tror att den genomsnittlige eleven värderar tillgången till ett bra skolbibliotek som något värdefullt; Tabell 15. En tredjedel (34 procent) tror att eleverna tycker att det är mycket värdefullt. En av tio (10 procent) tror att eleverna inte tycker det är särskilt värdefullt och mycket få skoledare (1 procent) tror att ett bra skolbibliotek inte har något värde alls för den genomsnittlige eleven.

Hur tror Du att den genomsnittlige eleven på högstadiet/gymnasiet värderar tillgången till ett bra skolbibliotek? Är det ...

SKOP

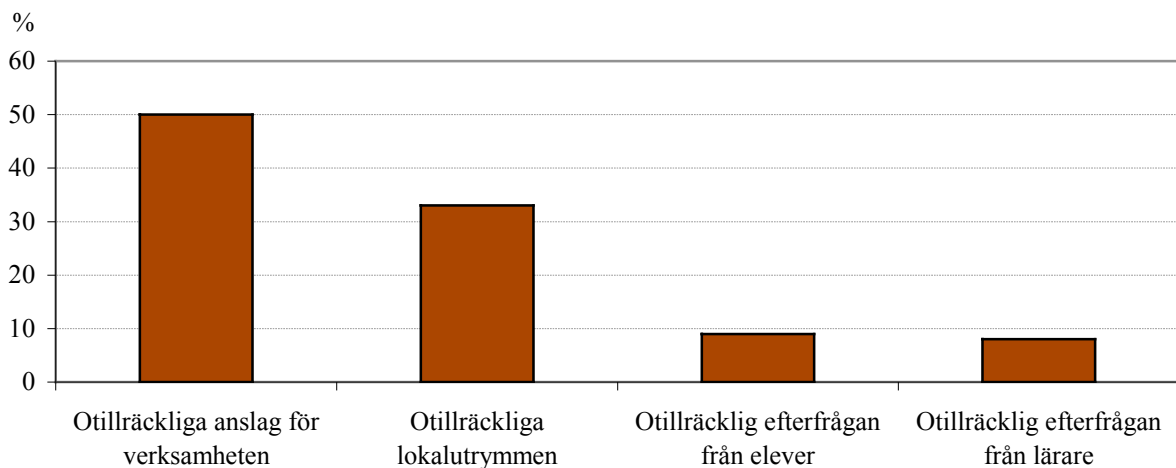
Rapport till
Svensk Biblioteksörening - skoledarna
juni 2007

50 procent tycker att otillräckliga anslag är det största hindret

SKOP frågade, ”Vilket är det största hindret för att bygga ut skolbiblioteksverksamheten på Din skola?” Intervjuarna läste därefter upp fyra olika alternativ.

Hälften av skoledarna (50 procent) tycker att otillräckliga anslag är det största hindret för att bygga ut skolbiblioteksverksamheten; Tabell 16. En tredjedel (33 procent) tycker att det är otillräckliga lokalutrymmen. Därefter följer otillräcklig efterfrågan från elever (9 procent) och otillräcklig efterfrågan från lärare (8 procent)

Vilket är det största hindret för att bygga ut skolbiblioteksverksamheten på Din skola?

Det är större andel av skoledarna på högstadiet än på gymnasierna som ser det största hindret för en utbyggd skolbiblioteksverksamhet i otillräckliga anslag.

Skoledarna på gymnasierna anför i större utsträckning än de på högstadiet efterfrågan från eleverna som det största hindret.

Undersökningen genomfördes med kvantitativ metod via online enkät. Online enkäten distribueras via LunarStorms interna mailsystem, sk Lunarmejl.

Hela undersökningsresultatet finns redovisat per fråga under respektive flik i aktuellt dokument. Undersökningsresultatet redovisas på totalbas samt nedbrutet på tjejer och killar.

Om Undersökningen

Genomförd av:	LunarStorm AB
Fältperiod:	070608-070615
Undersökningsmetod:	Kvantitativ online enkät
Urval:	OSU (obundet slumpmässigt urval) på nationell nivå bland LunarStorms medlemmar.
Målgrupp:	Medlemmar på LunarStorm i åldern 15 respektive 17år.
Antal respondenter:	Totalt 1 276 svar varav 636 15-åringar och 640 17-åringar.

Mer information

För ytterligare information om undersökningen kontakta research@lunarstorm.se

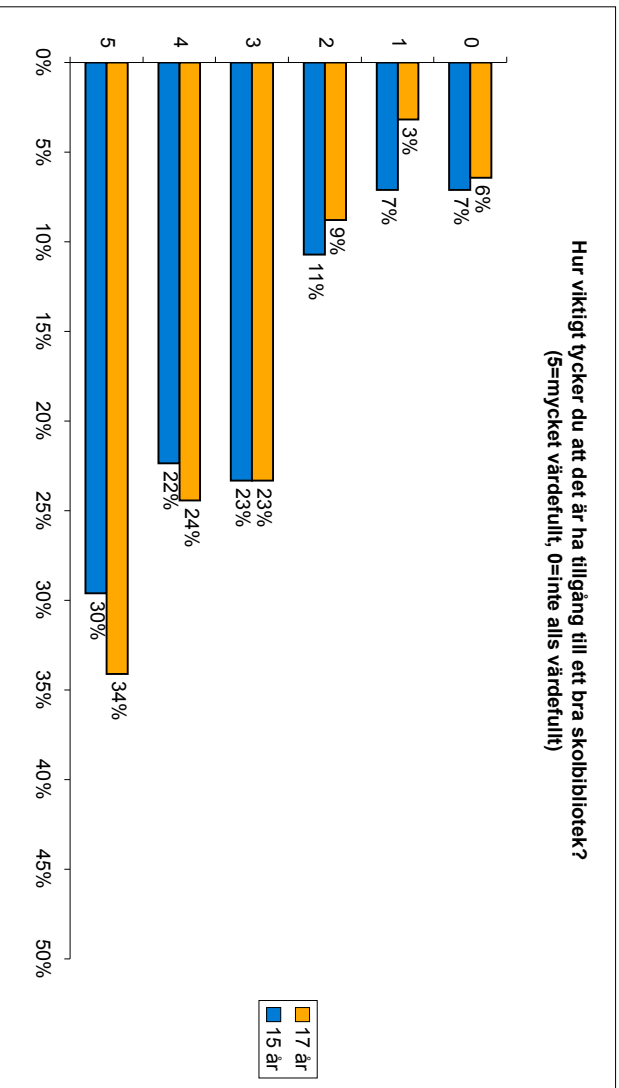
Användning av resultat

Vid användning av undersökningsresultaten skall följande alltid anges:

Källa: LunarStorm, juni -07

Hur viktigt tycker du att det är ha tillgång till ett bra skolbibliotek? (5=mycket värdefullt, 0=inte alls värdefullt)

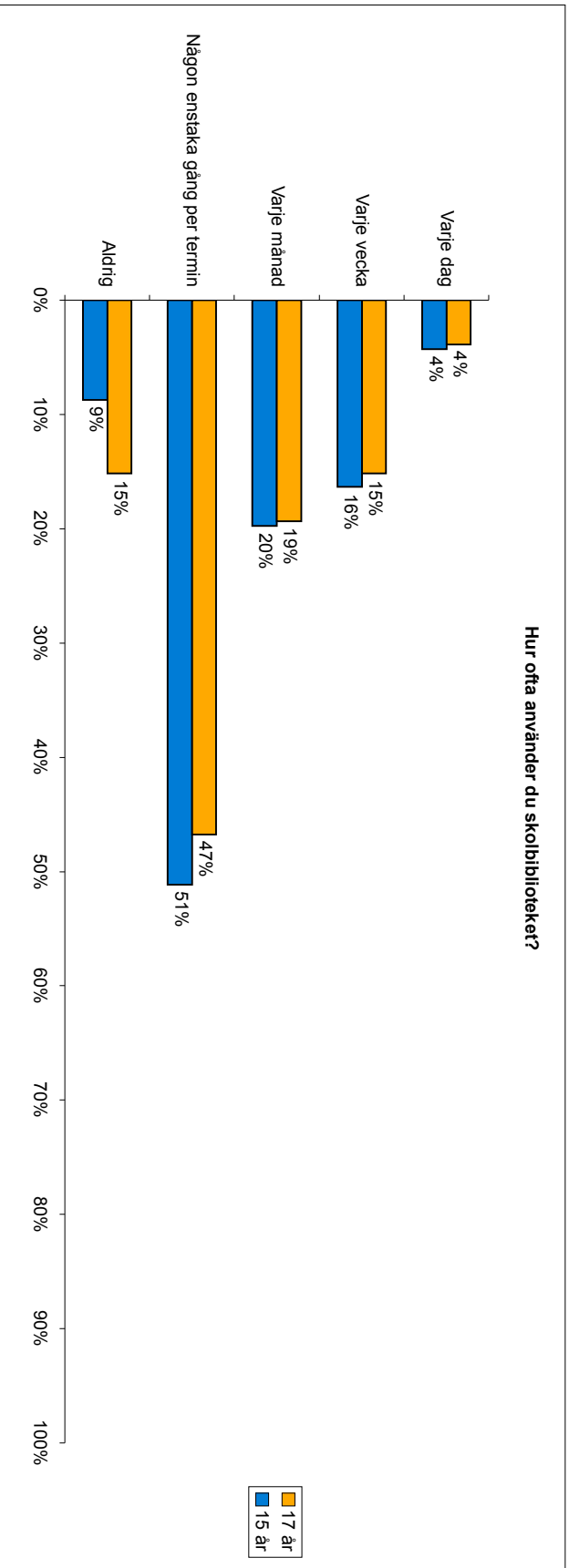
15	Totalt		Flickor		Poikar	
	Alternativ	Antal	Alternativ	Antal	Alternativ	Antal
Region: Alla	5	29,56%	5	33,13%	5	25,95%
Aldrar: 15	4	22,33%	4	28,13%	4	16,46%
Antal Totalt: 636	3	23,27%	3	22,81%	3	23,73%
Antal Flickor: 320	2	10,69%	2	8,44%	2	12,97%
Antal Poikar: 316	1	7,08%	1	4,38%	1	9,81%
	0	7,08%	0	3,13%	0	11,08%
17	Totalt		Flickor		Poikar	
	Alternativ	Antal	Alternativ	Antal	Alternativ	Antal
Region: Alla	5	34,06%	5	42,28%	5	25,63%
Aldrar: 17	4	24,38%	4	27,47%	4	21,20%
Antal Totalt: 640	3	23,28%	3	22,22%	3	24,37%
Antal Flickor: 324	2	8,75%	2	4,94%	2	12,66%
Antal Poikar: 316	1	3,13%	1	1,85%	1	4,43%
	0	6,41%	0	1,23%	0	11,71%

Hur ofta använder du skolbiblioteket?

15	Totalt			Flickor			Pojkar		
	Alternativ	Antal		Alternativ	Antal		Alternativ	Antal	
Region : Alla	Aldrig	8,66%		Aldrig	4,71%		Aldrig	12,67%	
Aldrar: 15	Någon enstaka gång per termin	51,10%		Någon enstaka gång per termin	49,83%		Någon enstaka gång per termin	52,40%	
Antal Totalt: 589	Varje månad	19,69%		Varje månad	21,89%		Varje månad	17,47%	
Antal Flickor: 297	Varje vecka	16,30%		Varje vecka	19,19%		Varje vecka	13,36%	
Antal Pojkar: 292	Varje dag	4,24%		Varje dag	4,38%		Varje dag	4,11%	
17	Alternativ	Antal		Alternativ	Antal		Alternativ	Antal	
Region : Alla	Aldrig	15,10%		Aldrig	7,97%		Aldrig	22,91%	
Aldrar: 17	Någon enstaka gång per termin	46,70%		Någon enstaka gång per termin	48,84%		Någon enstaka gång per termin	44,36%	
Antal Totalt: 576	Varje månad	19,27%		Varje månad	22,92%		Varje månad	15,27%	
Antal Flickor: 301	Varje vecka	15,10%		Varje vecka	16,94%		Varje vecka	13,09%	
Antal Pojkar: 275	Varje dag	3,82%		Varje dag	3,32%		Varje dag	4,36%	

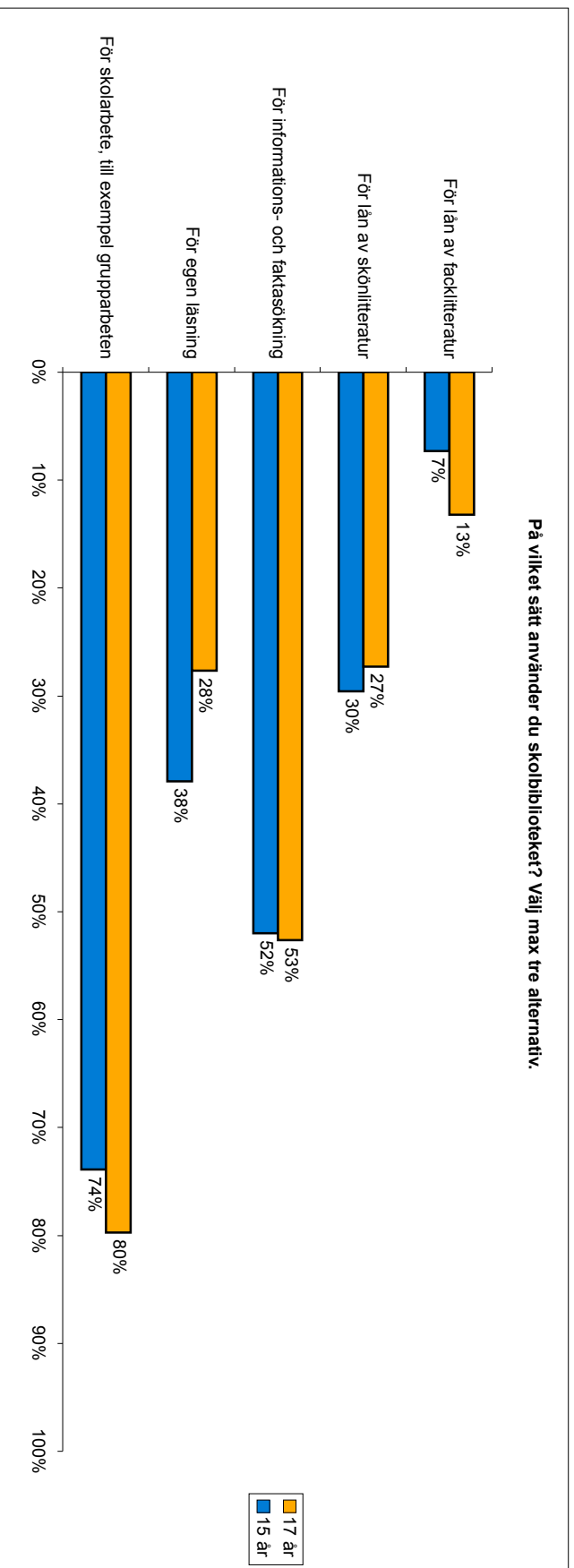
Hur ofta använder du skolbiblioteket?

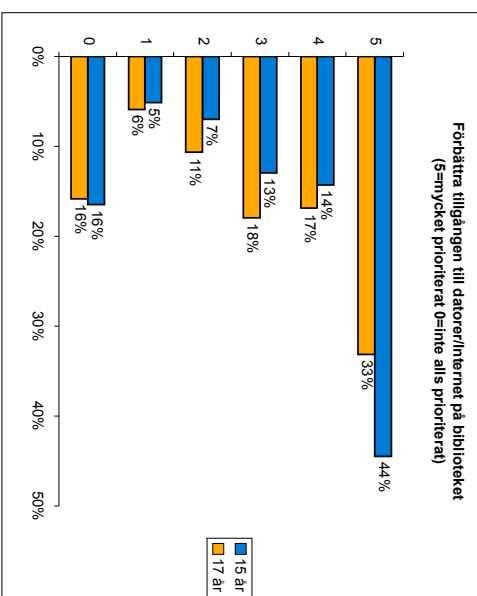
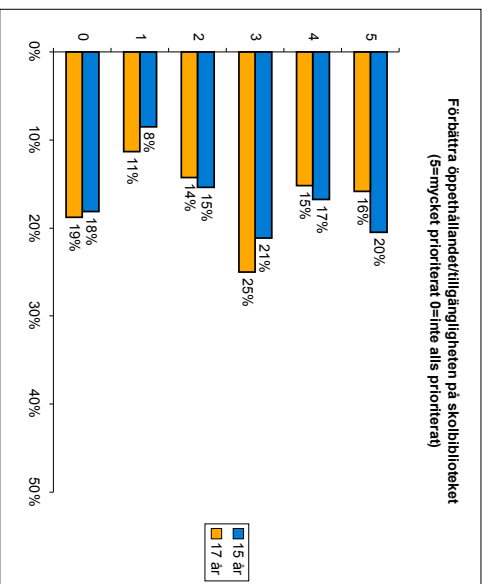
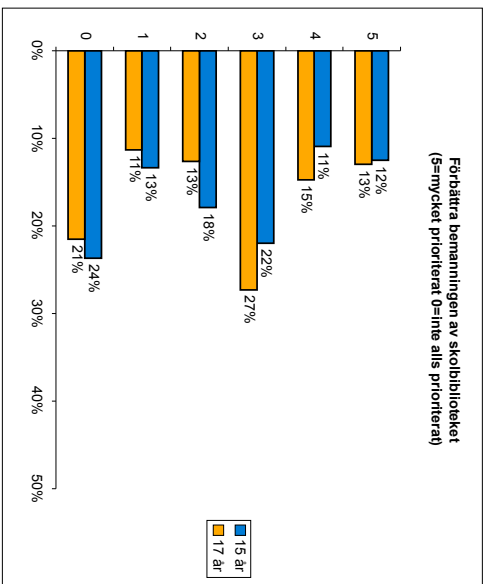
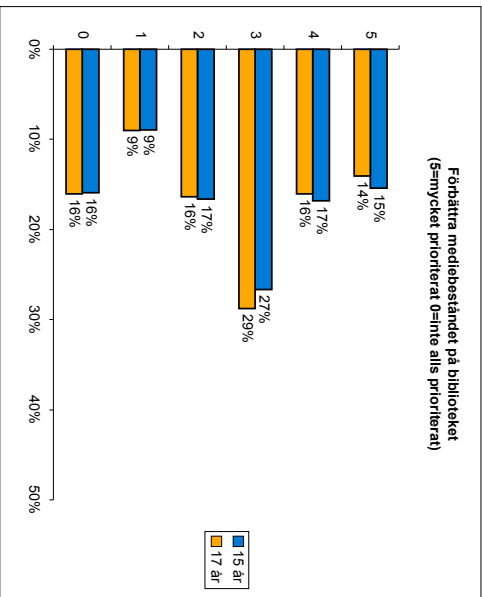
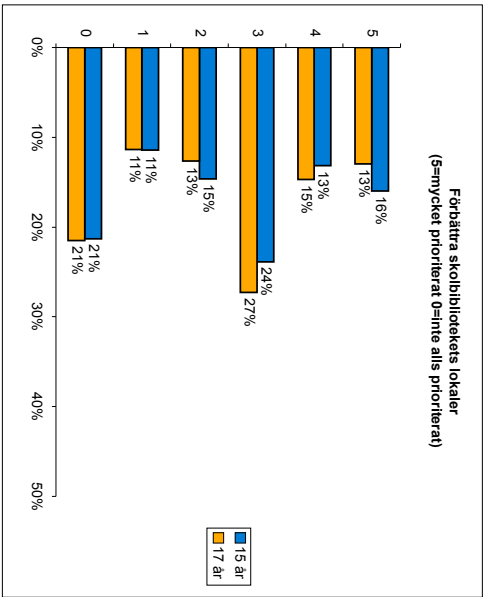

På vilket sätt använder du skolbiblioteket? Välj max tre alternativ.

15	Totalt		Flickor		Pojkar	
	Alternativ	Antal	Alternativ	Antal	Alternativ	Antal
Region: Alla Åldrar: 15 Antal Totalt: 589 Antal Flickor: 297 Antal Pojkar: 292	För skolarbete, till exempel grupp	73,85%	För skolarbete, till exempel grupp	80,47%	För skolarbete, till exempel grupp	67,12%
	För egen läsning	37,86%	För egen läsning	38,38%	För egen läsning	37,33%
	För informations- och faktsökni	51,95%	För informations- och faktsökni	60,61%	För informations- och faktsökni	43,15%
	För lån av skönlitteratur	29,54%	För lån av skönlitteratur	31,31%	För lån av skönlitteratur	27,74%
17	För lån av facklitteratur	7,30%	För lån av facklitteratur	6,40%	För lån av facklitteratur	8,22%
	Alternativ	Antal	Alternativ	Antal	Alternativ	Antal
	För skolarbete, till exempel grupp	79,69%	För skolarbete, till exempel grupp	82,72%	För skolarbete, till exempel grupp	76,36%
	För egen läsning	27,60%	För egen läsning	29,24%	För egen läsning	25,82%
Antal Totalt: 576 Antal Flickor: 301 Antal Pojkar: 275	För informations- och faktsökni	52,60%	För informations- och faktsökni	55,15%	För informations- och faktsökni	49,82%
	För lån av skönlitteratur	27,26%	För lån av skönlitteratur	33,22%	För lån av skönlitteratur	20,73%
	För lån av facklitteratur	13,19%	För lån av facklitteratur	13,62%	För lån av facklitteratur	12,73%

På vilket sätt använder du skolbiblioteket? Välj max tre alternativ.

Förbättra tillgången till datorer/Internet på biblioteket

